

"ורב ירמיה אמר הרואה נר של חנוכה צריך לברך אמר רב יהודה יום ראשון הרואה מברך ב' ומדליק מברך ג' מכאן ואילך מדליק מברך שתיים ורואה מברך אחת" (שבת כ"ג ע"א).

בענין הרואה נר חנוכה קיימת מחלוקת בין הראשונים. הר"ן והרשב"א מדגישים במפורש כי את ברכת הרואה יברך האדם שחוץ מזה שלא הדליק ולא יוכל להדליק למשך כל הערב, **אין מי שיוציא אותו ידי חובה בביתו**, וממילא את הברכה אין צריך לברך מי שכבר יצא. הרא"ש לא מזכיר בדבריו את התנאי 'שאין מי שיוציאו', וניתן להבין מכך שחולק על הרשב"א והר"ן.

מי שודאי חולקים על דברי הר"ן והרשב"א הם המרדכי והמהרש"ל, **שאפילו אם הדליקו עליו בביתו יכול לברך כשרואה נרות חנוכה דולקים**, ואכן יש מספר פוסקים שפסקו כך להלכה - שיברך את ברכת הרואה ויביא את ה"פרסומא ניסא" לידי ביטוי באמצעות ברכתו.

המשנה ברורה מביא את דעתם של הפוסקים הסוברים שאפילו יודע שמדליקים עליו בביתו - צריך לברך על הראיה להודות על הנס וגם לברך 'שהחינו'. אולם, מוסיף 'המשנה ברורה' וכותב שמכל מקום אין מעשה זה כדאי, שכן יש במקרה זה ספק ברכות להקל.

בנוסף, הוא והב"ח מקשים על דברי השולחן ערוך' (תרעו, ג) שכתב שאין צריך לברך אם מוציאין אותו בביתו. ואילו בסימן אחר כך (תרעז, ג): "יש אומרים שאף על גב שמדליקין עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות". והרי יש סתירה בין דבריו בשני מקורות אלו!!

המרדכי פסק שיכול להדליק בברכה אם נמצא באזור של גוים, ובדאי שאינו יכול לראות נרות חנוכה ולכן רשאי להדליק מעצמו ולברך.

על רקע דברי המרדכי, שכמותם פסק הרמ"א, אפשר לתרץ את דברי השו"ע ולומר שכאשר אדם אינו יכול לברך את הברכה במקום שאין בו ישראל, הוא יכול להדליק ולברך אף על פי שכבר יצא.

ולעצם הענין, מהי ברכת הרואה ומהו טעמה?

על פי הגמרא הנ"ל בשבת, אכן נפסק להלכה שעל הרואה נרות חנוכה לברך ברכת הרואה - את ברכת 'שעשה נסים לאבותינו', בימי חנוכה בכלל, ואם זה ביום הראשון יוסיף גם את ברכת 'שהחינו'.

מדוע אנו מברכים על הראיה אף על פי שאין אנו רואים בגלוי מעשה גבורה של הקב"ה? אותה גמרא המופיעה במסכת בשבת נכתבה במסכת סוכה (מ"ו ע"א) כמעט בניסוח זהה והתוספות שם כותב:

הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצוות כגון אלולב וסוכה לא תקינו

לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום **חביבות הנס** וגם משום שיש כמה בני

אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה....

בדברי תוספות אנו מוצאים מענה לטעם הברכה, שלא כמו סוכה ולולב - כאן מודגשת חביבות הנס והמצוה. על ידי ראיית נרות החנוכה אנו נזכרים בנס הגדול שנעשה לחשמונאים ואנו זוכים להכיר תודה לה' על הטוב שעשה עמנו ושנמצא בעזרנו אז והיום.

במסכת ברכות (ט. א) נאמר :

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו
במקום הזה...

כותב במקום רבי עובדיה מברטנורא :

הרואה מקום שנעשו בו נסים – כגון מעברות ים סוף ונחלי ארנון ומעברות
הירדן ואבן שישב עליה משה ע"ה כשעשה מלחמה בעמלק ודומיהן. ואניסא
דרבים כגון הני דאמרין מחייבי כולי עלמא לברוכי, אבל אניסא דיחיד כגון
הרואה מקום שנעשה לו בו נס איהו חייב לברוכי.

כלומר, ניתן למצוא בדבריו קשר לברכת הרואה בכך שנס הקורה לרבים, מחייב את כל
הציבור לברך עליו ומכאן מקור נוסף לחיוב ברכת הרואה.

מתוך דברים אלו ניתן אולי להגיד כי עצם הראייה של נרות חנוכה – היא מצוה!

אם באמת עצם ראיית נרות החנוכה היא מצוה, הרי שהדבר יגרום ממילא שיתעורר
בליבנו זכר הנס, ועל זה נתקנה ברכת שעשה נסים, שאפילו אם אינו יכול להדליק נר
חנוכה, חובה עליו לברך אותה.

עם זאת, הקיום הראוי ביותר של מצות פרסום הנס היא על ידי הנר שלו ולכן אם
מדליקים עבורו, אינו צריך להדליק כי קיים את המצוה בצורה הטובה ביותר.